

Õiguskantsler

Teie 20.10.2020 nr

Meie 09.11.2020 nr 6-1/201687/2006056

Lasterikka pere toetuse saamise tingimused

Lugupeetud avaldaja

Pöördusite õiguskantsleri poole, sest peate ebaõiglaseks, et kuigi peate kõiki oma lapsi ülal, ei ole Teil võimalik saada lasterikka pere toetust. Leidsite, et põhjendamatult erinevalt koheldakse ka Teie nooremaid lapsi võrreldes perega, kus kasvab püsivalt koos kaks samade vanemate last ja kaks ühe vanema last.

Mõistan Teie seisukohta. Sellest hoolimata leian, et tingimus, mille järgi antakse lasterikka pere toetust laste kasvatamist, mitte nende ülalpidamist arvestades, on põhiseaduspärane.

Põhiseaduse § 28 lõige 4 ütleb, et lasterikkad pered on riigi erilise hoole all. Seda, milles eriline hool seisneb, otsustab Riigikogu. Samuti on Riigikogul avar kaalutusõigus otsustada, millistel tingimustel lasterikkaid peresid toetada. Põhiseadusvastaseks saab pidada ilmselgelt meelevaldseid või ülemäära piiravaid tingimusi, samuti tingimusi, millega rikutakse põhiõigust võrdsele kohtlemisele.

Perehüvitiste seaduse ([PHS](#)) § 21 lõike 1 järgi on lasterikka pere toetuse saamise õigus ühel vanemal, kes kasvatab peres kolme või enam last, kes on kuni 16-aastased või omandavad kuni 19-aastaseks saamiseni põhi- või keskharidust. Peretoetuste suuruse kindlakstegemisel võetakse arvesse kõik peres koos kasvavad lapsed, kellel on õigus saada lapsetoetust (PHS § 26 lg 1). Peretoetuste suuruse kindlakstegemisel ei arvata peretoetusi taotleva vanema pere koosseisu last, kes elab perest lahus (PHS § 26 lg 2). Seega, PHS tähenduses on õigus toetust saada vanemal, kes kasvatab peres koos kolme või enam last.

Kui laps kasvab võrdselt mõlema lahus elava vanema juures, arvatakse laps ühe vanema pere koosseisu vastavalt vanemate kokkuleppele (PHS § 26 lg 3). Ka Teie viidatud Riigikohtu lahend nr [3-18-1672/38](#) lähtub eeldusest, et mõlemad vanemad kasvatavad ühist last oma peres võrdselt (vt resolutsiooni p 1: „Tunnistada põhiseadusvastaseks ja kehtetuks perehüvitiste seaduse § 6 lg 1 teine lause osas, milles see säte ei võimalda Sotsiaalkindlustusametil ilma seni toetust saava vanema nõusolekuta määrata, et lahus elavad vanemad saavad ühise lapse eest lapsetoetust ja lasterikka pere toetust kordamööda, kui see laps kasvab kordamööda ligikaudu võrdse aja kestel mõlema vanema peres.“). Seega, kui Teie esimesest abielust sündinud lapsed on rohkem Teie endise abikaasa kasvatada, ei loeta neid lapsi Teie pere koosseisu, olenemata sellest, et annate kõikidele oma lastele ülalpidamist.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Lasterikka pere toetust antakse laste kasvatamise eest, mitte selle eest, mitu last vanemal on või mitut ta neist ülal peab. See tingimus pole meelevaldne ega ülemäära piirav. Hüvitise eesmärk on võimaldada lasterikka pere vanemal paremini töö ja pereelu ühitada. Riigikogu soov toetada vanemat, kes laste eest faktiliselt rohkem hoolitseb ja neid kasvatab, on muu hulgas selgitatav asjaoluga, et laste eest hoolitsemine nõuab suuri kulutusi ning lasterikkus põhjustab ka olulisi takistusi elatise teenimisel, sest laste eest hoolitsemise tõttu tuleb vanemal pahatihti töötamisest osaliselt või täielikult loobuda ([PHS algataja seletuskiri](#), lk 9). Mitut last kasvataval vanemal on ka sissetuleku teenimise võimalused ahtamad. Vanemal, kellel on küll palju lapsi, ent kes nende kõigi kasvatamises võrdväärselt ei osale, sääraseid takistusi ei ole.

Perekonnaseadus ([PKS](#)) näeb ette võimaluse elatise suuruse kindlaksmääramisel võtta arvesse riigilt saadavaid toetusi. Ka võib kohtult taotleda enda ülalpidamiskohustuse vähendamist, kui lapsevanem takistab teisel vanemal põhjendamatult lasterikka pere toetust saamast. Sellisel juhul tuleb toetuse saamist takistaval vanemal endal selle võrra rohkem lapse ülalpidamisse panustada. Õiguskantslerile teadaolevate asjaolude põhjal pole võimalik hinnata, kas Teie makstava elatise vähendamine oleks õigustatud. Samuti pole võimalik öelda, millisele seisukohale jääks selles asjas kohus.

PHS § 25 lõige 1 näeb ette, et peretoetusi taotleb last kasvatav vanem. See säte kehtib kõigi peretoetuste kohta. Kui laps kasvab mõlemas peres (PHS § 25 lg 2, § 26 lg 3), saab kõiki peretoetusi taotleda vanem, kelle pere koosseisu laps arvati. Kui Teie lapse emale on juba määratud lapse eest lapsetoetus (üks peretoetustest) ja Teie olete sellega nõustunud, pole Sotsiaalkindlustusametil alust Teile toetust määrata. Kui olukord on muutunud ja soovite, et peretoetusi saaksite Teie, tuleb Teil selles lapse emaga kokku leppida. Niisugune vanemate kokkulepe tuleb esitada ka Sotsiaalkindlustusametile.

Kirjutasite, et esitasite 2019. aasta juunis taotluse lasterikka pere toetuse saamiseks, ent Sotsiaalkindlustusametis selgitati Teile, et peaksite oma avalduse tagasi võtma.

Kuna sellest juhtumist on üle aasta möödunud ja toimunu täpselt väljaselgitamine pole suure tõenäosusega võimalik, piirdume asjas selgituste andmisega ([õiguskantsleri seaduse](#) § 25 lg 3 p 3). Seda enam, et soovi korral saate taotluse uuesti esitada.

Kui inimene on taotluse esitanud, peab haldusorgan selle vastu võtma ([haldusmenetluse seaduse](#) (HMS) § 15 lg 1). Taotleja võib enne menetluse lõppu igal ajal oma taotluse tagasi võtta (HMS § 14 lg 8), kohustust taotlus tagasi võtta ei ole. Seega haldusorgan võib küll teatud juhtudel soovitada inimesele, et too kaaluks taotluse tagasivõtmist, kuid otsuse, kas taotlus tagasi võtta, langetab inimene ise. Taotluse tagasivõtmisel haldusmenetlus üldjuhul lõpetatakse (HMS § 43 lg 1 p 2).

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise